

COLUMN INGAMR HEYTZE / 20-10-2011 / VOL 4

PRIVACY

In de eed van Hippocrates ligt het beroepsgeheim van elke arts al bijna 2500 jaar verankerd. Maar ja, Hippocrates werkte in het Asklepion op Kos, niet in een praktijk in een rijtjeshuis, met een spreekkamer die door een systeemwandje van de wachtkamer gescheiden is. Mocht een verre uithoek van dat enorme complex niet privé genoeg zijn, dan kon je altijd nog samen een stukje het heilige bos is wandelen.

Wat privé moet zijn en wat niet, hangt bijzonder sterk af van tijd, plaats en cultuur. Zo zaten de oude Romeinen gezellig in het openbaar naast elkaar te schijten, zoals wij nu op een rij krukken aan de bar zitten. In Europa was het eeuwen lang in veel steden verboden om alleen te wonen – je weet immers maar nooit wat iemand in zijn schild voert als hij alleen is. Het werd beschouwd als burgerplicht om elkaar een beetje in de gaten te houden.

Er waren tijden dat eerstelijnszorg niets met privacy te maken had. Integendeel: het was volksvermaak. Ik heb het over de donkere eeuwen dat je je rotte kiezen op het marktplein moest laten trekken, ten overstaan van een meute boeren, burgers en buitenlui. Een dokter was in het beste geval iemand die probeerde om zijn patiënten beter te maken, al werd hij daarbij niet gehinderd door veel kennis. Medici hebben lang gedacht dat aderlaten zo ongeveer het antwoord op alles was, wat ook wel kwam omdat ze nog niet veel anders konden doen. De ongelukkige die van een verbrijzelde arm of been af wilde, moest zich voorafgaand aan de operatie verdoven met drank en stierf naderhand meestal aan wondkoorts. De specialismen waren ook iets anders verdeeld: de eerstelijnszorgers van de Middeleeuwen konden tegelijkertijd kapper, barbier, tandarts, chirurgijn, vroedvrouw, standwerker, kwakzalver, beulsassistent en zelfs beul zijn. Natuurlijk ontwikkelde zich op zeker moment wel een academische discipline, maar die stond zo ver van de praktijk af dat de hooggeleerde heren het grofstoffelijke snijwerk overlieten aan de minder geschoolde types. Dat we nu zo huizenhoog aankijken tegen chirurgen is een relatief recente ontwikkeling in de geschiedenis.

Op zich is het logisch dat we verwachten dat eerstelijnszorgers hun eed gestand doen. Die beroepsethiek komt immers bij de medische stand zelf vandaan. Maar de meeste mensen hebben helemaal geen dokter nodig om hun eigen privacy onherstelbaar aan te tasten: we zetten zelf ons leven op internet, en we lijken het geen enkel probleem te vinden dat we via veiligheidscamera's overal te volgen zijn – en als er ergens toevallig géén camera hangt, geeft onze mobiele telefoon haarfijn aan waar we zijn. De gemiddelde Nederlander beweegt zich als een wandelend uitroepteken door het bestaan: *hier woon ik! Daar werk ik! Dit koop ik! Zal ik mijn adres opschrijven in ruil voor een kopje Nespresso?*

Daarom maak ik me geen illusies over wat er zou gebeuren als er ook dokters waren die geen zwijgplicht hadden, maar wel goedkoper waren – medische privacy zou bijna onmiddellijk een verworvenheid van uitsluitend rijke mensen zijn.